

Työpaja 5: KESTÄVÄ KEHITYS OPINTOKESKUSTEN TOIMINNASSA Ville Ylikahri

Kestävän kehityksen tarkoituksena on paikallisella ja globaalilla tasolla tapahtuvan muutoksen myötä turvata tuleville sukupolville yhtä hyvät tai paremmat toimintamahdollisuudet kuin nykyisillä sukupolvilla on. Tällöin päätöksenteossa ja toiminnassa huomioidaan ympäristö, ihminen ja talous.

EKOLOGINEN KESTÄVYYS

Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, ihmisten taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttaminen maapallon luonnonvaroihin ja luonnon sietokykyyn.

- Ympäristöystävälliset hankinnat
- Materiaalien, energian ja veden säästö
- Uudelleenkäyttö, kierrätys ja lajittelu
- Säästävät ja vähäpäästöiset liikkumistavat

TALOUDELLINEN KESTÄVYYS

- Tasapainoinen kasvu, joka ei perustu luonnonvarojen hävittämiseen eikä velkaantumiseen
- Tuotteet ja palvelut tarjotaan nykyistä vähemmän ympäristöä rasittaen sekä säästäten luonnonvaroja ja energiaa. (ekotehokkuus, elinkaari)
- Reilun kaupan tuotteet/ lähiruoka/ luomu
- Ympäristömerkit, energiamerkit
- Rakennusten korjaus / kunnossapito

SOSIAALINEN KESTÄVYYS

- Syrjäytymisen, syrjinnän, fyysisen ja psyykkisen väkivallan ehkäisy
- Hyvinvointi, terveys, jaksaminen ja tasa-arvoinen kohtelu (työelämä, koulu)
- Avoimuus, yhteistoiminta ja osallistumisen mahdollisuudet

KULTTUURINEN KESTÄVYYS

- Kulttuuriympäristön säilyttäminen
- Paikallisten kulttuuristen perinteiden ja tapojen vaaliminen.
- Monikulttuurisuus

Kestävän kehityksen toimikunta on v 2013 sopinut Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksesta, johon jokainen organisaatio tai yksittäinen henkilö voi antaa toimenpidesitoumuksensa tai haastaa muita tahoja mukaan. Sitoumuslomake ohjeineen ja annetut sitoumukset löytyvät osoitteesta www.sitoumus2050.fi.

WWF:n Green office –ympäristöjärjestelmä auttaa toimistoja pienentämään ekologista jalanjälkeään ja vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä. Työkaluilla mitataan mm. toimintatapojen ympäristöystävällisyyttä.

Opetusministeriö on asettanut strategiseksi tavoitteeksi, että kaikilla Suomen oppilaitoksilla olisi tullut olla oma kestävä kehityksen toimintaohjelma vuoteen 2010 mennessä. Vapaan sivistystyön oppilaitoksille on laadittu yhteinen kestävä kehityksen kehittämisohjelma vuonna 2005, lisäksi eri opintokeskukset ovat toteuttaneet kestävä kehitystä tukevia koulutuksia yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa. Visio on hankkinut vuosi sitten OKKA-säätiön (Opetus-, kasvat- ja koulutusalojen säätiö) ylläpitämän kestävä kehityksen sertifiointin ensimmäisenä opintokeskuksista.

Kestävän kehityksen ohjelma tulisi ottaa yhdeksi painopisteeksi suunniteltaessa opintokeskuksen laadunhallintaa. Ohjelman sisällyttäminen opintokeskuksen toimintajärjestelmään sisältää useita sellaisia elementtejä, joita hyvä strategiatyö jo huomioi. Kaikki kestävä kehityksen sertifiointin aineistot löytyvät sivustosta www.koulujaymparisto.fi. Tämän ohjeistuksen avustamana kestävä kehitys saadaan kytkettyä myös opintokeskuksen arkeen ja opetukseen osana johdonmukaista ja jatkuvaa suunnittelua.

Kestävän kehityksen sertifiointin ohjelma alkaa itsearviointista, jolloin konkreettisesti käydään läpi työpaikan eri osa-alueiden kestävän kehityksen tilaa. OKKA-säätiön sivuilta ladattavat työkalut auttavat ohjelman käyttöönoton aloituksessa. Tällöin kannattaa tehdä pika-arviointi, jonka avulla toiminnan kehittämistarpeet tunnistetaan.

Vapaan sivistystyön kestävän kehityksen kriteerit, lähde: www.koulujaymparisto.fi

Kehittämishojelman pohjaksi tulee valita teema joko esiin nousseiden kehittämistarpeiden tai asetettujen tavoitteiden perusteella. Henkilöstön mukanaolo on tarpeellista kehittämisryhmän työssä. Teeman mukaisten toimenpiteiden nykytila kartoitetaan ja itsearviointin kysymyslistan arviointiperusteet pisteytetään suoritusperusteille puuttuva, käynnistynyt, kehittynyt tai vakiintunut.

Tulosten perusteella laaditaan ohjelma, jossa määritetään ne tavoitteet ja toimenpiteet, mitä opiston kestävän kehityksen ohjelmaan sisällytetään vuositasolla. Tavoitteiden tulee olla realistisia, ja valittujen teemojen toimenpiteiden vastuuhenkilöt nimetty, aikataulut, resurssit sekä arvioinnin mittarit määriteltä.

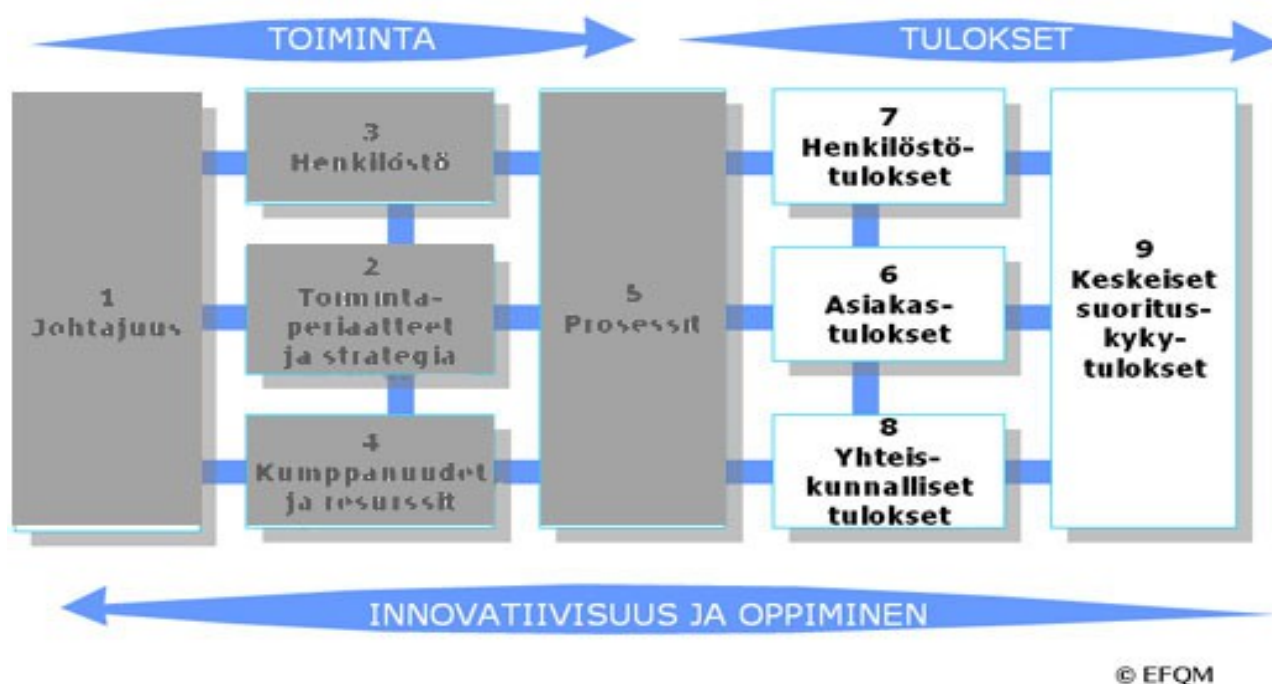
Opintokeskus perehdyttää sekä omat opettajansa että omien kurssien tuntiopettajat kestävän kehityksen ohjelman oppimistavoitteisiin. Kukin opintokeskus voi sisällyttää kurssitarjontaansa kestävän kehityksen koulutuksia. Suunnittelussa kestävä kehitys huomioidaan sekä opintosisällöissä että opintotilaisuuksien järjestelyissä. Kestävää kehitystä tukevia opetusmenetelmiä ja –välineitä tulisi suosia. Toimintajärjestelmään sisällytettävä perehdytys sitouttaa opetushenkilöstön näiden käyttöön. Jäsenjärjestöjä ei voida velvoittaa noudattamaan kestävän kehityksen ohjelmaa, mutta koulutuksen ja tukijärjestelmän

suunnitelmallisuuden kautta kumppaneita ohjataan käyttämään ja vähitellen ehkä velvoitetaan sisällyttämään kestävä kehityksen elementtejä omassa koulutuksessaan.

Opintokeskuksen omassa toiminnassa helposti mitattavia ja seurattavia kestävä kehityksen ohjelman osa-alueita ovat esimerkiksi taloudellisesti ja ekologisesti vastuullinen hankintajärjestelmä, jätteiden minimointi, kierrätys, liikkumisen ja kuljetusten suunnitelmallisuus ekologisten ja taloudellisten mittareiden avulla. Näiden mittareiden painoarvojen vertailu voi olla vaativaa. Oppilaitoksen järjestämissä tilaisuuksissa mittareita voivat olla mm. esteettömän osallistumisen varmentaminen ja aliedustettujen ryhmien huomioiminen rekrytoinnissa. Jäsenjärjestöille ja kumppaneille kannattaa laatia ohjeistus opintotoiminnan kestävä kehityksen tavoitteista ja kannustaa näiden käyttöön.

Mikäli opintokeskus päätyy hakemaan sertifiointia, arvioitavaksi vaadittavia pakollisia teemoja on kolme, joista yhden on oltava ekologisen ja taloudellisen kestävyuden teemoista ja yhden sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden teemoista. Lisäksi voi valita 1-2 vapaaehtoista teemaa, joista saa lisäpisteitä auditoinnissa. Yhteenvetolomakkeilla lasketaan itsearvioinnin ja ulkopuolisen auditoijan auditointikäynneillä antamat pisteet. Auditoija haastattelee myös hakijan yhteistyökumppaneiden edustajia. Auditointi uusitaan kolmen vuoden välein, jolloin tarkastellaan teemojen toteutumista ja mittaustiedon muutoksia. Sertifikaatti ei maksa mitään, mutta auditoija veloittaa työstään.

Laadunhallinnan ja itsearvioinnin malleja on muitakin, mm. EFQM-malli ja CAF-malli.

lä

hde: www.oph.fi

Lopuksi päätimme tukea toisiamme kestävä kehityksen ohjelman osa-alueilla ja laatukäsikirjatyössä, eli tammikuussa 2016 kutsutaan koolle asian tiimoilta OK:n, KSL:n ja TSL:n sekä muut asiasta kiinnostuneet. Ville Ylikahri tulee mentoroimaan työryhmää.

Linkejä: VST:n keke-sivu <http://www.sivistystyo.fi/index.php?k=14590>

Opintokeskusten keke-ohjelma 2004 – 2006

<http://vsyfi.virtual29.nebula.fi/doc/Opintokeskustenkeke2005.pdf>

kirjaaja Soili Vivolin TSL